

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 22/2011-54

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. marca 2011 v pléne zloženom z predsedníčky Ivetty Macejkovej a zo sudcov Jána Auxta, Petra Brňáka, Lubomíra Dobríka, Ludmily Gajdošíkovej, Juraja Horvátha, Jána Lubyho, Milana Ľalíka, Sergeja Kohuta, Lajosa Mészárosa, Marianny Mochnáčovej, Ladislava Orosza a Rudolfa Tkáčika v konaní o sťažnosti Bc. M. M., H., zastúpeného advokátom JUDr. P. P., Advokátska kancelária, B., ktorou namieta neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu obce Hrochoť konaných 27. novembra 2010, za účasti A. Č., H., takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Bc. M. M. z a m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. decembra 2010 doručená sťažnosť Bc. M. M., H. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietanej nezákonnosti a neústavnosti volieb do orgánov miestnej samosprávy v obci Hrochoť (ďalej len „obec“) konaných 27. novembra 2010. Ústavný súd uznesením sp. zn. PL. ÚS 22/2011 z 19. januára 2011 prijal sťažnosť na ďalšie konanie v časti namietanej neústavnosti a nezákonnosti volieb starostu obce.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ sa zúčastnil volieb do orgánov miestnej samosprávy ako kandidát na funkciu starostu obce, v ktorých získal 324 platných hlasov, t. j. 44,75 % z odovzdaných platných hlasov oproti počtu 351 hlasov, t. j. 48,48 % z odovzdaných platných hlasov, ktoré získala protikandidátka (ďalej len „odporkyňa“), ktorej zvolenie za starostku obce napáda.

Sťažovateľ namietal, že v súvislosti s priebehom volieb do orgánov miestnej samosprávy obce došlo k závažnému porušeniu Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o voľbách“ alebo „volebný zákon“).

Sťažovateľ konkrétne poukázal na porušenie ustanovení § 30 ods. 2 a 11 zákona o voľbách upravujúcich pravidlá volebnej kampane, ku ktorému malo podľa jeho vyjadrenia dôjsť tzv. kupovaním hlasov voličov v čase volebného moratória. Sťažovateľ v tejto súvislosti uviedol, že získal „*sprostredkované informácie*“ svedčiace o tom, že odporkyňa prostredníctvom „*tretích osôb*“ poskytovala voličom naturálne prezenty a finančné prostriedky za protihodnotu spočívajúcu v tom, že jej vo voľbách za starostu obce odovzdajú svoj hlas (ako aj hlas pre vopred určených kandidátov na funkciu poslanca obecného zastupiteľstva). Za jednu z týchto osôb sťažovateľ označil V. Č. Sťažovateľ pre účely preukázania označených skutočností predložil ústavnému súdu „*úradné záznamy*“ občanov disponujúcich poznatkami o predmetných skutočnostiach, ktorých navrhol vypočuť ako svedkov v konaní pred ústavným súdom. Zároveň k sťažnosti pripojil aj kópiu dvoch útržkov lístkov obsahujúcich poradové čísla kandidátov pre voľby do orgánov miestnej samosprávy (na starostu obce a na poslancov obecného zastupiteľstva), v prospech ktorých mali byť voliči ovplyvňovaní.

V ďalšom bode sťažovateľ predstrel námietku porušenia čl. 30 ods. 3 ústavy zakotvujúceho tajnosť hlasovania. Konkrétne na tomto mieste sťažovateľ argumentoval takto:

„V konkrétnej rovine malo dôjsť k tomuto porušeniu tajnosti pri hlasovaní s prenosnou volebnou schránkou za voličkou, ktorá požiadala o možnosť hlasovať mimo volebnej miestnosti (p. A. S., trvalé bytom H.). K porušeniu došlo tak, že v súvislosti so žiadosťou o hlasovanie s prenosnou volebnou schránkou zo strany voličky A. S. sa do jej miesta pobytu dostavili 2 členky okrskovej komisie a jednou členkou miestnej volebnej komisie (svedkyňa P. H., trvale bytom H.). Dvaja členovia domácnosti (pán a pani P.) sa odobrili hlasovať mimo dohľad členiek okrskovej a členky miestnej volebnej komisie (t.j. do časti obydliä, kde tieto nemali prístup), pričom v hale domu, kde sa tieto členky nachádzali hlasovala p. A. S. a jej (pravdepodobne) vnučka. Podľa môjho názoru už i samotné vzdialenie sa dvoch súčasne hlasujúcich osôb do častí obydliä vzbudzuje samo osebe obavy zo zachovania najmä tajnosti hlasovania.“

V kontexte popísanej skutkovej situácie sťažovateľ formuloval aj námietku porušenia ustanovení § 31 ods. 6 zákona o voľbách, v rámci ktorej uviedol: *„v rámci hlasovania pani A. S. hlasovali okrem nej aj tri osobitné osoby, u ktorých neboli splnené podmienky podľa ustanovenia § 31 ods. 6 Volebného zákona. U manželov P. a pravdepodobne ich dcéry (t. j. vnučky p. A. S.) neboli svedkyňou vnímané žiadne- také závažné najmä zdravotné dôvody, ktoré by týchto oprávňovali požiadať (pričom ani nežiadali) a hlasovať mimo volebnej miestnosti do prenosnej volebnej schránky. S poukazom na to, že manželia P. nevykonali úpravu hlasovacích lístkov a ich vloženie do obálky v tej istej časti obydliä ako sa nachádzali členovia komisie, považujem toto hlasovanie za porušenie ustanovenia § 31 ods. 6 Volebného zákona. Porušenie vidím v tom, že úprava hlasovacích lístkov a ich vloženie do obálky vykonané vyššie uvedeným spôsobom znemožnilo členom komisie zabezpečovať priebeh hlasovania. Tieto mne sprostredkované skutočnosti môže potvrdiť svedkyňa P. H., trvale bytom H.“*

Sťažovateľ ďalej uviedol, že v predmetných voľbách sa hlasovalo prostredníctvom prenosnej volebnej schránky ešte aj v ďalších prípadoch, pričom *„v minimálne jednom (ďalšom) prípade“* sa uskutočnilo toto hlasovanie v nezákonnom zložení, a síce namiesto

dvoch členov okrskovej volebnej komisie sa k voličovi dostavil len jeden člen komisie a zapisovateľka. Sťažovateľ zároveň upozornil ústavný súd na to, že prezentované skutočnosti svedčiace o porušení relevantných ustanovení ústavy a zákona o voľbách boli jednou z čieniek miestnej volebnej komisie označené ako dôvod odmietnutia jej podpisu pod „Zápisnicu miestnej volebnej komisie o výsledku volieb v obci“ z 27. novembra 2010.

Ústavný súd zistil, že všetky sťažovateľove námietky týkajúce sa činnosti volebných komisií sa týkajú okrskovej volebnej komisie vo volebnom okrsku č. 1 (ďalej len „okrsková volebná komisia“).

Sťažovateľ v prílohe k sťažnosti predložil ústavnému súdu listiny označené ako „úradný záznam“, na ktorých J. B., J. B., L. G. a E. B. v rukou napísanom texte popisujú svoje poznatky súvisiace s predmetnými voľbami, pričom ich podpisy na týchto listinách sú osvedčené notárom. Sťažovateľ priložil aj 2 útržky listov papiera, na ktorých je popri perom napísaných 9 čísliciach v krúžku uvedený aj text: „STAROSTKA: č. 1“ a číslo je zakrúžkované. Uvedené osoby sťažovateľ navrhol vypočúť ako svedkov.

Sťažovateľ navrhol vypočúť ako svedkov aj P. H., členku miestnej volebnej komisie, a M. F., členku okrskovej volebnej komisie.

Na základe všetkých uvedených skutočností sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd rozhodol nálezom, ktorým by vyhlásil voľby starostu v obci konané 27. novembra 2010 za neplatné.

1. Ústavný súd si 30. decembra 2010 vyžiadal od starostky obce volebnú dokumentáciu, ktorá mu bola doručená 13. januára 2011.

Preskúmaním volebnej dokumentácie boli zistené tieto pre danú vec podstatné skutočnosti:

Všetky súčasti volebnej dokumentácie boli riadne zapečatené.

Prepočítaním hlasov na hlasovacích lístkoch pre voľby starostu obce sa zistilo, že počet platných hlasov odovzdaných pre kandidátov s poradovým č. 1 (351 hlasov pre odporkyňu) a č. 3 (324 hlasov pre sťažovateľa) sa zhoduje s počtom hlasov uvedených v zápisnici miestnej volebnej komisie o výsledku volieb. Takisto bola potvrdená správnosť

počtu voličov (uvedených v zápisnici miestnej volebnej komisie o výsledku volieb), ktorí sa volieb zúčastnili.

Zápisnica miestnej volebnej komisie je podpísaná 4 členmi volebnej komisie bez výhrad, členka volebnej komisie P. H. zápisnicu nepodpísala z dôvodu, že: *„Bol porušený par. 31 ods. 6 prísl. volebného zákona konkrétne tajnosť hlasovania a závažnosť požiadavky o prenosnú urnu.“*

2. Na výzvu ústavného súdu sa k sťažnosti vyjadrila odporkyňa podaním doručeným ústavnému súdu 9. februára 2011.

Odporkyňa vo svojom stanovisku okrem iného uviedla, že tvrdenia sťažovateľa o ovplyvňovaní voličov sa nezakladajú na pravde, pretože by sa ako kandidátka na funkciu starostu obce nikdy *„neznížila k takémuto konaniu“*. Odporkyňa sťažovateľom predložené *„úradné záznamy“* považuje za nepravdivé a nedôveryhodné. Za nedôveryhodné považuje odporkyňa aj svedkov, ktorých vypočutie sťažovateľ navrhol, vzhľadom na ich blízky vzťah k sťažovateľovi, ktorého kandidatúru tieto osoby v napadnutých voľbách podporovali. Vo vzťahu k osobám navrhnutých svedkov – J. B., J. B., E. B. a L. G. – odporkyňa uviedla, že ide o *„sociálne odkázaných občanov, ktorí sú ľahko ovplyvniteľní, trpia nedostatkom finančných prostriedkov a je pravdepodobné, že mohli byť ovplyvnení“* a že sú *„ľahko podplatiteľní, a preto nemožno ich výpovede považovať za vierohodné“*.

K sťažovateľom predloženému listinnému dôkazu (kópia lístkov s uvedením poradových čísel kandidátov, v prospech ktorých mali byť voliči kupovaním hlasov ovplyvňovaní) odporkyňa argumentovala, že pred začiatkom volieb miestna volebná komisia písomne informovala voličov o zozname zaregistrovaných kandidátov s uvedením ich poradových čísel na hlasovacom lístku, čo je v obci zvykom rovnako ako skutočnosť, že si niektorí voliči k volebnému aktu hlasovania do volebnej miestnosti prinášajú so sebou aj lístky obsahujúce poznámky o poradových číslach kandidátov.

Odporkyňa podporila svoju argumentáciu tiež poukázaním na skutočnosť, že ani vo fáze prípravy volieb a ani v priebehu dňa konania volieb nebola podaná volebným komisiám obce žiadna sťažnosť pre porušenie zákona o voľbách a ani hliadkou polície, ktorá pri vykonaní volieb asistovala, nebolo zistené žiadne porušenie volebného moratória.

Vo vzťahu k tvrdeniam sťažovateľa týkajúcim sa námietky porušenia ustanovenia § 14 ods. 4 písm. c) zákona o voľbách (neodovzdanie jedného vyhotovenia zápisnice všetkým členom miestnej volebnej komisie) odporkyňa poukázala na pripojené „čestné vyhlásenie“ členov miestnej volebnej komisie vyvracajúce toto tvrdenie.

Odporkyňa k svojmu stanovisku pripojila aj „čestné vyhlásenia“ 11 obyvateľov obce o tom, že nič také, čo by svedčalo o „kupovaní hlasov“ v súvislosti s voľbami nezaznamenali („nevideli a ani nepočuli“), písomné oznámenie zapisovateľky miestnej volebnej komisie o zozname zaregistrovaných kandidátov pre voľby do orgánov miestnej samosprávy obce, ďalej „čestné vyhlásenie“ 4 členiek a zapisovateľky miestnej volebnej komisie k okolnostiam podpisovania zápisnice tejto komisie, písomné vyjadrenie 2 členiek a zapisovateľky okrskovej volebnej komisie k okolnostiam sťažovateľom namietaného jedného prípadu voľby do prenosnej urny.

V nadväznosti na svoju argumentáciu odporkyňa navrhla sťažnosť sťažovateľa v zmysle ustanovenia § 63 ods. 1 písm. d) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) zamietnuť.

Ústavný súd vykonal vo veci dokazovanie oboznámením sa s písomnými podaniami sťažovateľa a odporkyne, s obsahom listín predložených v prílohe týchto podaní, už uvedeným preskúmaním volebnej dokumentácie a výsluchom svedkov k okolnostiam týkajúcim sa napadnutých volieb starostu obce, ktoré tvoria podstatu sťažnosti.

3. Ústavný súd vykonal 14. februára 2011 v priestoroch obecného úradu obce za prítomnosti sťažovateľa, jeho právneho zástupcu a odporkyne výsluch svedkov: J. B., V. Č., J. B., L. G., A. Z., J. Š., P. H.

Svedkovia v súvislosti s voľbami do orgánov miestnej samosprávy v obci konanými 27. novembra 2010 uviedli:

Svedok J. B. potvrdil pravdivosť obsahu „úradného záznamu“, ktorý podpísal a ktorý je súčasťou súdneho spisu. Ďalej uviedol, že deň pred konaním volieb mu svedkyňa V. Č. poskytla dva litre vína s príslubom, že odovzdá svoj hlas vo voľbách v prospech

kandidátov vyznačených na dvoch lístkoch, ktoré mu pri tejto príležitosti menovaná odovzdala, pričom sa vyjadrila: „*Tu máš dva litre vína, ak chceš, ak nechceš nemusíš zobrať. Povedz mame, nech ide voliť, starému otcovi nech ide voliť a za to zapíše tie mená, čo si dostal na lístku.*“ Svedok potvrdil totožnosť spomenutých útržkov lístkov predložených sťažovateľom ústavnému súdu ako listinný dôkaz, ktoré mu boli počas výsluchu predložené na nahliadnutie. Svedok v závere výpovede dodal, že 3. februára 2011 mal viac telefonátov od V. Č., ktorá „*ako keby sa mi chcela vyhrážať*“ v súvislosti s jeho svedectvom pred ústavným súdom. Svedok na otázku odporkyne, či by „*za alkohol urobil všetko*“, odpovedal, že nie, pretože „*Nedá sa za alkohol všetko urobiť.*“

Svedkyňa V. Č. vo svojej výpovedi uviedla, že s rómskymi spoluobčanmi má síce priateľské kontakty, no poprela, že by mala „*kupovať hlasy*“ voličov v prospech kandidatúry odporkyne. Svedkyňa sa vyjadrila, že tvrdenia uvedené v úradnom zázname svedka J. B. sa nezakladajú na pravde, pretože „*v uvedený deň nikomu nič nedávala*“ (26. novembra 2010) a navyše vzhľadom na jej pôsobenie vo volebnej komisii v minulosti si je vedomá zmyslu volebného moratória. Menovaného svedka síce mala obdarovať (16. novembra 2010) naturálnymi pozornosťami, ako sú víno a cigarety, ale to všetko pri príležitosti oslavy ich spoločného príbuzného.

Na otázku právneho zástupcu, či si v súvislosti s voľbami „*neprilepšila*“, odpovedala, že vozidlo, ktorým disponuje po vykonaní volieb, je „*zobrané na mamu na lízing*“.

Svedok J. B. vo svojej výpovedi poprel skutočnosti ním uvedené v „*úradnom zázname*“ predloženom sťažovateľom ústavnému súdu v prílohe sťažnosti. Počas výsluchu svedok uviedol, že nebol „*ani ovplyvnený, ani podplatený*“, a vo vzťahu k predmetnému úradnému záznamu a útržkom lístkov s číslami kandidátov sa vyjadril takto: „*Áno, je to moje písmo a môj podpis. Na tie lístky si nespomínam teraz. Asi som ich aj mal, ale som ich zahodil. Videl som ich, ale či sa dostali do mojich rúk, nespomínam si.*“

K skutočnosti, že mal v súvislosti s voľbami dostať sumu 2 € od V. Č., svedok uviedol: „*Čo sa týka tých dvoch eur, keďže moja mama mi nedala peniaze na vstup do posilovne, nakoľko sa venujem športu, dala mi ich V. Č.*“

K dôvodom spísania dvoch protichodných vyhlásení v súvislosti „s kupovaním jeho hlasu“ vo voľbách svedok tiež uviedol, že „Čo sa týka volieb, nebol som ani ovplyvnený, ani podplatený, volil som svojvoľne, lebo je to moja občianska povinnosť. Volil som, ako som chcel, nemám čo viac k tomu dodať.“. Svedok dodal: „Chcem byť spravodlivý človek, chcem byť dobrý aj u pána M. aj u pani starostky.“

Svedok E. B. vypovedal, že sa sprostredkovane dozvedel od obyvateľov obce, že svedkyňa V. Č. „chodí po Cigánoch a k tomu vínu im dáva papierik s tým, koho majú voliť aj poslancov aj starostu“.

Svedok v závere dodal, že „od neznámej osoby počul, že pani starostka vraj vypovedala, že ak toto nevyjde, tak sa máme po riti, všetci čo sme proti nej“.

Svedkyňa L. G. sa vyjadrila, že 26. novembra 2010 bola svedkom situácie, pri ktorej svedkyňa V. Č. oslovila obyvateľku obce (svedkyňa G. uviedla len jej krstné meno a číslo domu, v ktorom by mala bývať): „O., O. nesiem Ti tie veci od starostky“, podľa svedkyne sa táto obyvateľka ešte opýtala: „a čo tie poukážky?“ Takisto počula menovanú svedkyňu povedať: „musím sa poponáhľať, lebo musím aj ostatným odnieť.“

Na základe otázky právneho zástupcu sťažovateľa dodala, že vo vozidle menovanej svedkyne videla položené plastové fľaše s vínom a cigarety.

Svedkyňa A. Z. bola vypočutá predovšetkým k okolnostiam hlasovania prostredníctvom prenosnej volebnej schránky. V súvislosti s otázkou smerujúcou k objasneniu jej pomeru k účastníkom konania svedkyňa uviedla, že odporkyňa je jej nadriadenou v zamestnaní. Svedkyňa sa vyjadrila, že počas volieb pôsobila ako zapisovateľka okrskovej volebnej komisie a na základe pokynu predsedníčky tejto komisie sa zúčastnila hlasovania prostredníctvom prenosnej volebnej schránky, a to za účasti predsedníčky komisie a jej členky (svedkyne S. Š.) u 15 voličov, ktorých mená sú uvedené v poradí od 1 do 15 na listine volebnej dokumentácie slúžiacej ako zoznam voličov hlasujúcich do prenosnej urny. Účelom jej účasti bolo „robiť sprievodcu“ členkám komisie, pretože má dobrú miestnu znalosť obyvateľov obce, pričom samotného volebného aktu účastná nebola. Podľa vyjadrenia svedkyne všetkých aktov hlasovania do prenosnej volebnej schránky sa vždy zúčastňovala predsedníčka okrskovej volebnej komisie a jej

členka (svedkyňa S. Š.), v jednom prípade sa ho ako 3. členka „výjazdu“ zúčastnila členka miestnej volebnej komisie (svedkyňa P. H.) a v poslednom prípade sa tiež ako 3. členka „výjazdu“ zúčastnila členka okrskovej volebnej komisie M. F.

Svedkyňa J. Š. v súvislosti s hlasovaním do prenosnej volebnej schránky pri výsluchu uviedla, že po „*nahlásení požiadaviek od občanov*“ sa tohto procesu vždy zúčastňovala ona a ďalšie členka okrskovej volebnej komisie č. 2 (svedkyňa S. Š.) a „*striedali sa pri jednom výjazde pani Z., pri ďalšom išla pani H. a pri ďalšom pani F.*“. Pre účely tohto spôsobu hlasovania bol podľa jej vyjadrenia vyhotovený zoznam voličov požadujúcich tento spôsob hlasovania s uvedením ich mien a adries.

Svedkyňa P. H. uviedla, že vo voľbách pôsobila ako členka miestnej volebnej komisie a plnila svoje úlohy „*dohľadu*“ na priebeh volieb vo volebnom okrsku č. 1. Svedkyňa sa vyjadrila, že bola počas fázy hlasovania „*požiadaná*“, aby sa ako členka volebnej komisie zúčastnila hlasovania do prenosnej volebnej schránky, čo sa jej zdalo „*nepríhodné*“, a zároveň „*mala pocit, že tieto požiadavky na prenosnú urnu sa začali hromadiť v neskorších hodinách*“. Vo výpovedi zdôraznila: „*Vôbec som nepostrehla za celý čas volieb, že by existoval zoznam voličov, ktorí o túto formu požiadali, a už vôbec nie dôvod, prečo o to žiadajú.*“

Svedkyňa špecifikovala, že sa zúčastnila tohto spôsobu hlasovania u jednej rodiny „*P.*“, kde manželia spoločne odišli upravovať hlasovacie lístky mimo dohľad členov komisie, do vnútra domu. Svedkyňa vo výpovedi zdôraznila, že bola prítomná vo volebnej miestnosti pre okrsk č. 1 a videla, kto odchádza s prenosnou volebnou schránkou a „*v mnohých prípadoch šla len jedna členka a zapisovateľka*“. Z tohto dôvodu nepodpísala zápisnicu miestnej volebnej komisie. Svedkyňa sa vyjadrila: „*Mala som povedomie, že režim prenosnej schránky je iba v závažných prípadoch, ale napr. u P. bolo, že jedine tá pani o barlách nemohla prísť voliť do volebnej miestnosti a napriek tomu bola táto možnosť poskytnutá aj iným členom rodiny.*“ Svedkyňa tiež uviedla, že zápisnica miestnej volebnej komisie „*vyhotovovala sa za zatvorenými dverami*“, a v tejto súvislosti vypovedala: „*...je pravdou, že počas dňa som nevzniesla žiadnu námietku ani otázku. Nebolo mi oznámené, že sa zápisnica už vyhotovuje, vôbec som o tom nevedela, očakávala som pokyn predsedu miestnej volebnej komisie, musela som ich sama vyhľadať cez celý obecný úrad.*“

Svedkyňa ďalej vypovedala, že po odchode zapisovateľky okrskovej volebnej komisie (svedkyne A. Z.) a jej predsedníčky (svedkyne J. Š.) s prenosnou volebnou schránkou po celý čas sedela členka okrskovej volebnej komisie (svedkyňa S. Š.) vo volebnej miestnosti.

4. Ústavný súd 24. februára 2011 vykonal v sídle ústavného súdu za prítomnosti sťažovateľa, jeho právneho zástupcu a odporkyne výsluch svedkov M. F., S. Š. a J. Š.

Svedkyňa M. F. vypovedala, že vo voľbách vykonávala funkciu členky okrskovej volebnej komisie č. 1 a v súvislosti so samotnou fázou hlasovania zaregistrovala účasť viacerých rómskych voličov, ktorí *„pristupovali k plente s lístočkami v ruke alebo si ich vyťahovali z oblečenia“* (malo ísť približne o 5 alebo 6 rómskych voličov). K otázke realizácie hlasovania prostredníctvom prenosnej volebnej schránky uviedla, že zoznam voličov žiadajúcich o tento spôsob hlasovania sa vytváral tak, že *„rodinní príslušníci nahlásili svojich príbuzných, ktorí si želali voliť do prenosnej urny, prípadne sa ohlásili telefonicky a všetci sa zaznamenali do zoznamu“*.

Telefonické žiadosti týchto voličov, ktoré svedkyňa registrovala v neskorších popoludňajších hodinách, podľa jej vyjadrenia prijímali *„pracovníci obecného úradu“* a tieto potom *„preniesli do zoznamu“*. Konkrétne sa vyjadrila, že telefonické žiadosti vo volebnej miestnosti oznamovala zapisovateľka okrskovej volebnej komisie (svedkyňa A. Z.). Na položenú otázku svedkyňa odpovedala, že vyznačenie účasti týchto voličov v zoznamoch voličov vykonávala väčšinou zapisovateľka.

Svedkyňa sa vyjadrila, že sa zúčastnila jedného *„výjazdu“* s prenosnou volebnou schránkou spolu s predsedníčkou okrskovej volebnej komisie a jej členkou S. Š., a to u dvoch voličov v rodinnom dome a u štyroch voličiek v domove sociálnych služieb. K hlasovaniu v domove sociálnych služieb svedkyňa uviedla, že voličky boli *„vysokého veku, na posteliach, ošetrovatelka alebo zdravotná sestra chodila s nami, voličkám predčítala mená a za voličky krúžkovala, všetky prítomné sme počuli ich hovor“*.

Svedkyňa tiež vypovedala o zložení *„prvého výjazdu“* s prenosnou volebnou schránkou, ktorého sa podľa nej zúčastnili len predsedníčka a zapisovateľka okrskovej volebnej komisie; dodala, že jedného z *„výjazdov“* sa ako 3. členka popri predsedníčke

a zapisovateľke okrskovej volebnej komisie zúčastnila aj členka miestnej volebnej komisie (svedkyňa P. H.).

Svedkyňa S. Š. uviedla, že vo voľbách vykonávala funkciu členky okrskovej volebnej komisie č. 1. K procesu hlasovania prostredníctvom prenosnej volebnej schránky uviedla: *„Chodili sme vždy dve - pani Š. a ja - a potom pri nás bola pani Z. alebo H., alebo F. Od pani K. som si vždy vyzdvihla toľko hlasovacích lístkov, ku koľkým sme šli. Po návrate som nahlásila, u koho sme boli a zaznamenali to do voličského zoznamu.“*

Svedkyňa v odpovedi na položenú otázku uviedla, že zoznam voličov žiadajúcich o hlasovanie do prenosnej volebnej schránky sa vytvoril na základe ich telefonických požiadaviek, pričom ho spisovala zapisovateľka miestnej volebnej komisie – pani Š., ktorá súčasne okrskovej volebnej komisii oznamovala tieto žiadosti voličov. Na otázku, kto uvedenú osobu poveril touto činnosťou a či ako členka okrskovej volebnej komisie poznala dôvody žiadosti voličov hlasovať prostredníctvom prenosnej volebnej schránky, svedkyňa odpovedala, že sa k prvej otázke nevie vyjadriť a pokiaľ ide o druhú otázku, dôvody takýchto žiadosti neskúmala.

Svedkyňa tiež uviedla, že nemá vedomosť o tom, že je v obci u niektorých voličov zvykom nosiť so sebou k aktu hlasovania lístky s označením poradových čísel kandidátov, ktorým má v úmysle volič odovzdať svoj hlas.

Na otázku právneho zástupcu sťažovateľa svedkyňa odpovedala, že jej zamestnávateľom je Z. H.

Svedkyňa J. Š. vo svojom doplňujúcom výsluchu uviedla, že hlasovanie prostredníctvom prenosnej volebnej schránky sa začalo realizovať asi o 15:30 h. Svedkyňa pri výsluchu ozrejmila spôsob kreovania zoznamu voličov žiadajúcich o hlasovanie prostredníctvom prenosnej volebnej schránky telefonicky, a síce že tieto telefonické požiadavky voličov na telefónne číslo obecného úradu preberala zapisovateľka miestnej volebnej komisie – pani Š. Zoznam voličov, ktorí požiadali o takýto spôsob hlasovania, vyhotovila pani Š. – zapisovateľka miestnej volebnej komisie a pani K. – členka miestnej volebnej komisie. Svedkyňa na otázku, či bol okrskovej volebnej komisii voličmi oznámený dôvod ich požiadavky na hlasovanie prostredníctvom prenosnej volebnej schránky, uviedla: *„Ja som sa nikoho nepýtala“* a tiež že nemá dôvod *„pýtať sa občanov, čo im je“*.

Svedkyňa popísala zloženie „výjazdov“ okrskovej volebnej komisie s prenosnou volebnou schránkou, a síce že sa ich v každom jednotlivom prípade zúčastnila ona samotná a ďalšia členka okrskovej volebnej komisie (S. Š.), pričom „1. výjazdu“ sa zúčastnila aj zapisovateľka okrskovej volebnej komisie (svedkyňa A. Z.), „2. výjazdu“ navyše členka miestnej volebnej komisie P. H. a „3. výjazdu“ navyše členka okrskovej volebnej komisie M. F.

Podľa vyjadrenia svedkyne boli členom „výjazdu“ vydané hlasovacie lístky podľa počtu voličov žiadajúcich o hlasovanie prostredníctvom prenosnej volebnej schránky.

Účasť takto hlasujúcich voličov do prenosnej volebnej schránky vyznačili zakrúžkovaním v zozname voličov už spomenuté osoby – pani Š. a pani K.

Svedkyňa ďalej popísala priebeh hlasovania do prenosnej schránky v domove sociálnych služieb, kde mali hlasovať podľa jej vyjadrenia tri voličky, ktorým poskytli schránku a ktorým pri úprave hlasovacích lístkov pomáhali opatrovatelky. Svedkyňa uviedla, že sa na upravovanie hlasovacích lístkov týmito voličkami neďívala, pretože bola otočená.

Na otázku právneho zástupcu, či bola svedkyňa prítomná pri hlasovaní voličky uvedenej v zozname voličov hlasujúcich do prenosnej volebnej schránky pod menom M. H., svedkyňa odpovedala, že takúto osobu nepozná.

5. Dňa 24. februára 2011 predložil sťažovateľ ústavnému súdu vyjadrenie, v ktorom objasnil okolnosti spísania „úradných záznamov“ obyvateľov obce tvoriacich prílohu podanej sťažnosti. Sťažovateľ sa vyjadril, že v snahe uniesť dôkazné bremeno požiadaval obyvateľov obce, ktorí mali informácie o nezákonnosti a neústavnosti volieb, aby tieto skutočnosti potvrdili písomne s notárskym overením ich podpisu. Sťažovateľ ubezpečil ústavný súd, že pri spísaní týchto listín autorov vyhlásení vo vzťahu k obsahu ich vyjadrení nijakým spôsobom neovplyvňoval.

Naproti tomu sťažovateľ poukázal na formu „záznamov“ obsahujúcich vyhlásenia obyvateľov obce predložených odporkyňou, ktorých obsah podľa jeho vyjadrenia príslušné osoby neovplyvňovali, pretože ich text bol „s vysokou pravdepodobnosťou vopred pripravený“. Sťažovateľ tiež argumentoval, že podpisy na týchto „záznamoch“ neboli

overené pred nestranným notárom, ale pracovníkom obecného úradu, „*podriadeného odporkyni*“.

Sťažovateľ prezentoval vo vyjadrení aj ďalší dôvod spísania ním predložených „*úradných záznamov*“, ktorým bola podľa neho snaha uspieť v dokazovaní aj v prípade, že dôjde k následnému ovplyvňovaniu či zastrašovaniu autorov týchto listín. Toto tvrdenie podporil odkazom na časť výpovede svedka J. B., ktorý sa počas výsluchu zmienil o svojich podozreniach z „*vyhrážok*“ adresovaných jeho osobe odporkyňou prostredníctvom svedkyne V. Č.

Dôkazom o ovplyvňovaní svedkov v čase po podaní sťažnosti je podľa sťažovateľa „*i zmena v postoji svedka J. B.*“, ktorý však i napriek tomu nepoprel počas svojho výsluchu, že mu mali byť odovzdané lístky s poradovými číslami kandidátov, v prospech ktorých mali byť niektorí voliči ovplyvňovaní.

Sťažovateľ v závere dodal, že výpoveď svedkyne V. Č. považuje za účelovú a na podporu svojich tvrdení „*o aktivitách*“ menovanej priložil k vyjadreniu „*úradné záznamy*“ (A. B. z 3. decembra 2010, Z. B. z 3. decembra 2010 a O. B. zo 6. decembra 2010). Súčasťou tohto stanoviska boli aj ďalšie dva „*úradné záznamy*“ (D. D. z 5. decembra 2010 a N. Š. z 3. decembra 2010) objasňujúce spôsob získania už spomenutých útržkov lístkov.

6. Ústavný súd preskúmaním dodatočne sťažovateľom predložených šiestich „*úradných záznamov*“ zistil, že v piatich prípadoch ide o písomné vyhlásenia obyvateľov obce, ktorými „*dosvedčujú*“, že počuli v dňoch 26. a 27. novembra 2010 od iných osôb informácie o obdarúvaní občanov rómskej národnosti v súvislosti s komunálnymi voľbami v obci, v dvoch prípadoch sú uvedené tiež informácie o tom, akým spôsobom sa 2 útržky lístkov (s návodom koho voliť) dostali k sťažovateľovi. Ani v jednom prípade teda nejde o priame svedectvo.

V jednom prípade ide o vyhlásenie svedka J. B. o údajnom nátlaku na jeho osobu v súvislosti s jeho svedectvom pred ústavným súdom.

II.

Podľa čl. 129 ods. 2 ústavy ústavný súd rozhoduje o ústavnosti a zákonnosti volieb prezidenta Slovenskej republiky, volieb do Národnej rady Slovenskej republiky, volieb do orgánov územnej samosprávy a volieb do Európskeho parlamentu.

Z čl. 129 ods. 2 ústavy vyplýva oprávnenie, ako aj povinnosť ústavného súdu preskúmať na základe volebných sťažností tak ústavnosť, ako aj zákonnosť namietaných volieb.

Voľby sú všeobecne akceptovaným demokratickým prostriedkom pravidelného obnovovania verejnej moci občanmi.

Podstatou ochrany ústavnosti vo volebných veciach je ochrana základných práv zaručených v čl. 30 ústavy, t. j. predovšetkým aktívneho a pasívneho volebného práva. Ústava garantuje všetkým oprávneným voličom voliť svojich zástupcov do voľbami kreovaných orgánov verejnej moci (aktívne volebné právo), t. j. rozhodovať o personálnom, resp. politickom zložení nimi volených orgánov verejnej moci (čl. 30 ods. 1 ústavy), pričom garantuje tiež všeobecnosť, rovnosť a priamosť volebného práva, ako aj jeho vykonanie tajným hlasovaním (čl. 30 ods. 3 ústavy). Zároveň ústava garantuje predovšetkým prostredníctvom čl. 30 ods. 4 možnosť (právo) občanov, a vo vzťahu k voľbám orgánov územnej samosprávy aj cudzincov s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky (čl. 30 ods. 1 druhá veta ústavy), uchádzať sa o zvolenie do funkcie starostu obce alebo funkcie poslanca obecného zastupiteľstva za rovnakých podmienok [pasívne volebné právo (PL. ÚS 20/2011, m. m. PL. ÚS 18/07)].

Pod zákonnosťou volieb do orgánov územnej samosprávy treba rozumieť uskutočnenie volieb v súlade so všetkými dotknutými volebnými predpismi s právnou silou zákona (m. m. PL. ÚS 34/99 alebo PL. ÚS 82/07), pričom podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu zistená nezákonnosť volieb do orgánov územnej samosprávy musí byť v príčinnej súvislosti s takým následkom porušenia práv dotknutých osôb, ktoré je v konečnom dôsledku porušením volebného práva a jeho princípov (PL. ÚS 20/2011, m. m. PL. ÚS 21/94 alebo PL. ÚS 82/07).

Základným interpretačným pravidlom pre zákony, ktoré bližšie upravujú výkon politických práv, je čl. 31 ústavy, podľa ktorého zákonná úprava všetkých politických práv a slobôd a jej výklad a používanie musia umožňovať a ochraňovať slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Citované ustanovenie ústavy má priamu spojitosť so všetkými politickými právami vyjadrenými v ústave a svojou povahou ovplyvňuje formovanie politických síl v demokratickej spoločnosti. Slobodná súťaž politických síl nachádza svoje vyjadrenie predovšetkým vo voľbách a je základným predpokladom a podmienkou fungovania demokratického štátu (m. m. PL. ÚS 19/98, PL. ÚS 82/07).

V rámci svojej rozhodovacej činnosti už ústavný súd uviedol, že dosiahnutie absolútneho súladu prípravy a priebehu volebného procesu so zákonom je prakticky neuskutočniteľné. Ak by sa nespokojnosť politických strán a hnutí, resp. nezávislých kandidátov zúčastnených na voľbách s volebnými výsledkami prejavila vždy po voľbách iniciovaním konania pred ústavným súdom, môže to viesť k spochybňovaniu parlamentnej demokracie a inštitútu volieb. Vyhlásenie volieb za neplatné, resp. zrušenie ich výsledku z dôvodu nepatrného porušenia ustanovení zákona o voľbách totiž vytvára možnosti pre vedomú manipuláciu s voľbami (obdobne PL. ÚS 19/94).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd využíva svoju právomoc pri zistení neústavnosti alebo nezákonnosti volieb a vyhlási voľby za neplatné alebo zruší výsledok volieb podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde iba vtedy, ak k porušeniu volebného zákona dôjde spôsobom ovplyvňujúcim slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti, pričom sa vyžaduje hrubé alebo závažné porušenie, prípadne opätovné porušenie ustanovení upravujúcich prípravu a priebeh volieb (napr. PL. ÚS 17/94 a PL. ÚS 18/99, PL. ÚS 32/03). Porušenie volebného zákona musí dosahovať takú intenzitu, ktorá v príčinnej súvislosti má za následok nezákonnosť volieb, resp. nezákonnosť ich výsledku (PL. ÚS 14/99, PL. ÚS 32/03). Porušenie ústavnosti a zákonnosti vo fáze samotných volieb môže mať za následok tak vyhlásenie volieb za neplatné, ako aj zrušenie výsledku volieb. Základným predpokladom na zrušenie výsledku volieb je preukázanie takých porušení volebného zákona, ktoré odôvodňujú záver o inom výsledku volieb (PL. ÚS 50/99, PL. ÚS 32/03).

Ústavný súd uplatnil citované východiskové tézy aj pri posúdení argumentačných námietok sťažovateľa týkajúcich sa napadnutých volieb starostu obce.

Sťažovateľ opiera svoju sťažnosť v prvom rade o tvrdenie, že v priebehu fázy prípravy volieb došlo k porušeniu pravidiel vedenia volebnej kampane zakotvených v ustanoveniach § 30 ods. 2 a 11 zákona o voľbách, a to aktivitami tzv. kupovania hlasov voličov v prospech kandidatúry odporkyne počas volebného moratória.

Ďalším ťažiskovým bodom sťažnosti je námietka porušenia ustanovení upravujúcich inštitút hlasovania prostredníctvom prenosnej volebnej schránky zakotvený v § 31 ods. 6 zákona o voľbách. Sťažovateľ porušenie citovaného ustanovenia videl jednak v skutočnosti, že uvedený spôsob hlasovania bol realizovaný aj v prípadoch, keď na to neboli splnené zákonné dôvody, ako aj v tom, že v niekoľkých prípadoch sa voľby do prenosnej volebnej schránky zúčastnil nedostatočný počet členov okrskovej volebnej komisie. Napokon podľa sťažovateľa malo dojsť u niektorých takto hlasujúcich voličov k porušeniu princípu tajnosti hlasovania, teda k porušeniu čl. 30 ods. 3 ústavy.

Ústavný súd posudzujúc tvrdenia sťažovateľa, vyjadrenia odporkyne a obsah predložených „úradných záznamov“ a výpovedí svedkov vyhodnotil ich dôkaznú silu riadiac sa dôsledne zásadou voľného hodnotenia dôkazov ukladajúcou zhodnotiť každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomných súvislostiach. Na základe takto vykonaného dokazovania dospel k týmto skutkovým zisteniam a relevantným záverom:

1. K námietke týkajúcej sa tzv. kupovania hlasov voličov

Podľa čl. 30 ods. 3 ústavy volebné právo je všeobecné, rovné a priame a vykonáva sa tajným hlasovaním. Podmienky výkonu volebného práva ustanoví zákon.

Podľa čl. 30 ods. 4 ústavy občania majú za rovnakých podmienok prístup k voleným a iným verejným funkciám.

Podľa čl. 31 ústavy zákonná úprava všetkých politických práv a slobôd a jej výklad a používanie musia umožňovať a ochraňovať slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti.

Podľa ustanovenia § 30 ods. 1 zákona o voľbách volebná kampaň je činnosť politickej strany, nezávislého kandidáta, prípadne ďalších subjektov zameraná na podporu alebo slúžiaca na prospech kandidujúcej politickej strany alebo nezávislého kandidáta vrátane inzercie alebo reklamy prostredníctvom rozhlasového a televízneho vysielania podľa odseku 4, hromadných informačných prostriedkov, plagátov alebo iných nosičov informácií.

Podľa ustanovenia § 30 ods. 2 zákona o voľbách volebná kampaň sa začína 17 dní a končí sa 48 hodín pred začiatkom volieb. Vedenie kampane mimo určeného času je zakázané.

Podľa ustanovenia § 30 ods. 11 zákona o voľbách v čase 48 hodín pred začatím volieb a počas volieb je zakázané v rozhlasovom a televíznom vysielaní, v hromadných informačných prostriedkoch, v budovách, kde sídlia okrskové volebné komisie, a v ich bezprostrednom okolí vysielat' alebo zverejňovať informácie o politických stranách a nezávislých kandidátoch v ich prospech alebo v ich neprospech slovom, písmom, zvukom alebo obrazom.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu poskytovanie „protihodnoty“ za hlasovanie vo voľbách je protiústavné, lebo účelom aktívneho volebného práva je možnosť účasti na správe vecí verejných, a nie bezprostredný materiálny prospech.

Tzv. kupovanie hlasov voličov považuje ústavný súd za takú aktivitu na získanie voličských hlasov počas volieb, ktorá zasahuje do samotnej podstaty volebného (aktívneho či pasívneho) práva zaručeného v čl. 30 ústavy. Takéto obmedzenie nesie so sebou také veľké nebezpečenstvo pre slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti, že od ústavného súdu vyžaduje veľmi prísne posúdenie (PL. ÚS 5/03, PL. ÚS 6/06).

Svedok J. B., ktorý v spisanej listine predloženej ústavnému súdu ešte pred jeho vypočutím podal vyhlásenie o aktivite smerujúcej k ovplyvneniu jeho voličského

rozhodnutia odmenou v peňažnej podobe, však toto tvrdenie pri svojej výpovedi poprel. Ústavný súd vzhľadom na prioritné postavenie svedeckej výpovede ako dôkazného prostriedku v procese dokazovania jej musel dať prednosť a „kúpenie“ tohto voliča považuje za nepreukázané.

Svedok E. B. poskytol ústavnému súdu svedeckú výpoveď o okolnostiach týkajúcich sa volieb (konkrétne o kupovaní hlasov voličov), ktoré mu sprostredkovali iné, svedkom neidentifikované osoby. Takémuto svedectvu „z druhej ruky“ však nemožno prisúdiť dostatočnú dôkaznú relevanciu. Analogický záver platí aj v prípade sťažovateľom dodatočne predložených „úradných záznamov“ piatich obyvateľov obce.

Svedkyňa L. G. poskytla síce svedectvo priame a presvedčivé, avšak toto nepotvrdilo ťažiskovú časť otázky kupovania hlasov.

Svedok J. B. vypovedal jednoznačne, obsah jeho výpovede korešpondoval s vyhlásením obsiahnutým v ním spísanom „úradnom zázname“, logicky a súvislo popísal, ako naložil s listinnými pokynmi, ktoré dostal po prijatí naturálnej odmeny. Ani argumentácia odporkyne o závislosti tohto svedka na požívaní alkoholických nápojov nespochybnila záver ústavného súdu, že vo vzťahu k jeho osobe došlo deň predchádzajúci konaniu volieb k aktivite smerujúcej k ovplyvneniu jeho slobodného rozhodnutia, a to nabádaním odovzdať svoj hlas vo voľbách na funkciu starostu obce v prospech odporkyne za poskytnutú naturálnu odmenu. Obsah tej časti výpovede tohto svedka, v ktorej poukazuje na údajný nátlak vyvíjaný na jeho osobu (svedkyňou V. Č.) v súvislosti s jeho svedectvom, nepovažuje ústavný súd za relevantný pri posudzovaní tejto časti sťažnosti, pretože tento svedok napokon vypovedal v prospech tvrdení sťažovateľa o tzv. kupovaní jeho ako voliča. To isté platí o písomnom vyhlásení z 11. februára 2011, ktoré sťažovateľ dodatočne predložil.

Ústavný súd k tejto námietke sťažovateľa konštatuje, že napriek kvantite sťažovateľom ponúknutých vyhlásení obyvateľov obce týkajúcich sa kupovania hlasov („úradné záznamy“ 7 osôb), pretransformovaných v niekoľkých prípadoch do ich

svedeckých výpovedí pred ústavným súdom sa s výnimkou jedného svedectva (J. B.) tvrdené „kupovanie hlasov“ voličov nepotvrdilo.

2. K sťažovateľovej námietke týkajúcej sa porušenia ustanovení § 31 ods. 6 zákona o voľbách upravujúcich hlasovanie prostredníctvom prenosnej volebnej schránky

Podľa ustanovení § 31 ods. 6 zákona o voľbách môže volič požiadať zo závažných, najmä zdravotných dôvodov okrskovú volebnú komisiu a to, aby mohol hlasovať mimo volebnej miestnosti, a to len v územnom obvode volebného okrsku, pre ktorý bola okrsková volebná komisia zriadená. V takomto prípade okrsková volebná komisia vyšle k voličom dvoch svojich členov s prenosnou volebnou schránkou, hlasovacími lístkami a obálkou. Volič hlasuje tak, aby sa dodržala tajnosť hlasovania.

Po podrobnom posúdení obsahu všetkých svedeckých výpovedí osôb plniacich úlohy subjektov zabezpečujúcich priebeh volieb a zároveň priamo zúčastnených na úkonoch zabezpečujúcich hlasovanie prostredníctvom prenosnej volebnej schránky ústavný súd dospel k záveru o čiastočnej opodstatnenosti tvrdení sťažovateľa smerujúcich k námietke porušenia citovaných ustanovení zákona o voľbách.

Hlasovanie prostredníctvom prenosnej volebnej schránky predstavuje výnimku z pravidla vykonávania aktu hlasovania vo volebnej miestnosti, kde je transparentnosť hlasovania a celkového priebehu volieb zabezpečená intenzívnym dohľadom „kolektívneho kontrolného oka“ príslušnej okrskovej volebnej komisie.

Zo svedeckých výpovedí (J. Š., M. F. a S. Š.) vyplynulo, s výnimkou prípadov, keď išlo o žiadosti osobne prítomných voličov vo volebnej miestnosti pre svojich príbuzných, že okrsková volebná komisia vôbec nevyžadovala od voličov odôvodnenie ich žiadosti o možnosť voliť do prenosnej volebnej schránky ich zdravotným stavom alebo iným závažným dôvodom. Túto skutočnosť považuje ústavný súd za jednoznačne preukázanú tým skôr, že ju svedkyňa J. Š., ktorá bola predsedníčkou tejto komisie, opakovane vo svojich výpovediach potvrdila. V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje zároveň porušenie § 31 ods. 6 prvej vety zákona o voľbách.

Rovnako bolo preukázané, že po návrate členov okrskovej volebnej komisie do volebnej miestnosti, mená voličov, ktorí hlasovali do prenosnej volebnej schránky, vyznačovala v zozname voličov aj neoprávnená osoba (zapisovateľka miestnej volebnej komisie). Postup okrskovej volebnej komisie v tomto prípade zákon explicitne neupravuje, ale oprávnenie robiť záznamy vo volebnej dokumentácii analogicky vyplýva z postavenia a úloh členov tejto komisie podľa volebného zákona. Napriek tomu, že zoznam voličov predstavuje z pohľadu § 37 ods. 2 volebného zákona významný volebný dokument (ako jeden z najdôležitejších kontrolných nástrojov umožňujúcich zamedziť nedovolenej manipulácii výsledkov hlasovania), v tomto prípade však podľa názoru ústavného išlo skôr o organizačný nedostatok, z ktorého nemožno bez ďalšieho odvodiť porušenie zákona, pretože uvedené záznamy neoprávnenou osobou sa nerobili netransparentne ani tajne, ale pred zrakom členov okrskovej volebnej komisie. Navyše, sťažovateľ nenamietal manipuláciu s volebnou dokumentáciou a tá nevplynula ani z jej preskúmania ústavným súdom, ani z iného dokazovania.

Ďalej z dokazovania v súvislosti s hlasovaním do prenosnej volebnej schránky vyplynulo, že v prípade telefonických žiadostí o tento spôsob hlasovania neprijímala okrsková volebná komisia, ale zapisovateľka miestnej volebnej komisie.

Aj v tomto prípade platí, že nanajvýš možno hovoriť o formálnom porušení volebného zákona, pretože žiadna príčinná súvislosť medzi týmto nedostatkom a zisteným výsledkom volieb sa nepreukázala.

Tvrdenie sťažovateľa týkajúce sa účasti iba jednej členky okrskovej volebnej komisie pri niektorých prípadoch hlasovania do prenosnej volebnej schránky potvrdila svedkyňa M. F., ale z jej výpovede sa nedá jednoznačne určiť, koľkých prípadov (voličov) sa tento nedostatok týkal. K potvrdeniu uvedenej skutočnosti smeruje aj výpoveď svedkyne P. H., avšak jej svedectvo vychádza výlučne z toho, že *„určite som videla po celý čas pani Š. počas neprítomnosti pani Š. a Z.“*, a ako sama uviedla, svoj záver o tom, že voľby do prenosnej volebnej schránky sa v niektorých prípadoch uskutočnili za prítomnosti iba jednej členky (v tomto prípade predsedníčky) okrskovej volebnej komisie, odvodila

z matematickej úvahy, pričom nevedela potvrdiť, že práve v tom čase, keď podľa nej boli vo volebnej miestnosti prítomné štyri (z piatich) členky komisie, sa skutočne volilo do prenosnej volebnej schránky.

Celkom protichodne vyzneli výpovede ďalších troch svedkýň (J. Š., S. Š. a A. Z.). Tieto svedkyne zhodne tvrdili, že každého „výjazdu“ s prenosnou volebnou schránkou sa zúčastnili najmenej dve členky komisie (J. Š. so S. Š., resp. M. F.). Z ich výpovedí tiež vyplynulo, že v niektorých prípadoch mali účasť na takejto voľbe aj ďalšie osoby (P. H. a A. Z.) a v jednom prípade išlo o tri členky okrskovej volebnej komisie (J. Š., S. Š. a M. F.).

Za danej dôkaznej situácie nemôže ústavný súd považovať tvrdenie sťažovateľa o porušení § 31 ods. 6 druhej vety volebného zákona za preukázané.

Pozitívne zistenie účasti ďalších osôb, ktoré neboli členmi okrskovej volebnej komisie, resp. účasť (v jednom prípade) na voľbe do prenosnej volebnej schránky až troch členiek komisie je nesporne formálnym porušením volebného zákona, ale ani v tomto prípade nebola zistená žiadna príčinná súvislosť s výsledkom volieb starostu.

Zo svedeckých výpovedí vyplynulo niekoľko závažných podozrení týkajúcich sa námietky porušenia princípu tajnosti hlasovania pri forme hlasovania prostredníctvom prenosnej volebnej schránky.

Tajné hlasovanie je nevyhnutnou zárukou pocitu istoty voliča, že bude môcť byť slobodným pri voľbách aj po voľbách. Má voličovi zabezpečiť nielen to, že ho pri volebnom akte nebude nikto popri „asistencii“ nejakým spôsobom ovplyvňovať, ale aj to, že nikto nezisťuje, ako volil. Sloboda volieb by bola vylúčená v prípade, ak by mal volič potenciálny strach z následkov svojho volebného rozhodnutia.

K porušeniu požiadavky tajnosti hlasovania výslovne zakotvenej aj v ustanovení § 31 ods. 6 zákona o voľbách mohlo dôjsť u dvoch voličov („*manželia P.*“), keď prítomné členky okrskovej volebnej komisie nezabezpečili, aby upravovali hlasovacie lístky

oddelene. V tomto prípade však ústavnému súdu nebol predložený žiadny dôkaz o tom, či k porušeniu tajnosti voľby aj skutočne došlo.

Vo vzťahu k priebehu hlasovania do prenosnej volebnej schránky v domove sociálnych služieb pri ktorom, tak ako bolo popísané vo svedeckých výpovediach, štyrom voličkám asistovali opatrovatelky, ktoré „predčítali mená a za voličky krúžkovali“, by bolo možné hovoriť o porušení princípu tajnosti volieb, avšak ústavný súd musel brať do úvahy, že išlo o voličky, ktoré boli vzhľadom na svoj zdravotný stav značne fyzicky handikepované (čo vyplynulo z tých istých svedeckých výpovedí). Takýto postup potom treba považovať za súladný s ustanovením § 32 volebného zákona, ktoré ho výslovne umožňuje.

Oproti výpovedi jednej zo svedkýň (M. F.) smerujúcej k náznakom, že tajnosť hlasovania v danom prípade mohla byť narušená aj v dôsledku osobnej prítomnosti členiek okrskovej volebnej komisie v miestnosti, kde akt hlasovania prebiehal, bola podaná opačná výpoveď svedkyne J. Š., podľa ktorej členky okrskovej volebnej komisie prítomné v miestnosti zabezpečili tajnosť hlasovania takým spôsobom, že sa vzdialili mimo dohľad úpravy hlasovacích lístkov, a teda samotné krúžkovanie hlasovacích lístkov nemohli pozorovať. Tieto vzájomne sa vylučujúce svedectvá neumožňujú ústavnému súdu jednoznačne konštatovať porušenie princípu tajnosti hlasovania v okolnostiach tohto prípadu.

III.

V rámci zhrnutia výsledkov dokazovania ústavný súd berúc do úvahy opakovane vyjadrený svoj názor v doterajšej judikatúre, že poskytovanie „protihodnoty“ za hlasovanie vo voľbách je protiústavné, lebo účelom aktívneho volebného práva je možnosť účasti na správe vecí verejných, a nie bezprostredný materiálny prospech (PL. ÚS 6/06), konštatuje že sťažovateľom namietané tzv. kupovanie hlasov voličov sa preukázalo iba v prípade jedného voliča, ktorý bol takto neústavným spôsobom ovplyvnený. Tento samotný fakt však podľa názoru ústavného súdu nie je spôsobilý zvrátiť vo vzťahu k sťažovateľovi výsledok volieb starostu obce.

Zistené porušenie § 31 ods. 6 volebného zákona v súvislosti s voľbou do prenosnej volebnej schránky nevyžadovaním dôvodov (a tým aj ich neposudzovaním) okrskovou volebnou komisiou, pre ktoré sa má v jednotlivých prípadoch voľba uskutočniť týmto spôsobom, je nepochybne zásahom do zákonnosti volieb. Toto porušenie volebného zákona má v sebe aj potenciál pre tvrdenie, že týmto spôsobom mohlo dôjsť k uskutočneniu takéhoto spôsobu voľby v niektorých prípadoch aj objektívne neodôvodnene.

V súvislosti s aplikáciou citovaného ustanovenia volebného zákona ústavný súd neopomína ani už konštatované jeho porušenie pri vyznačovaní uskutočnenej voľby do prenosnej volebnej schránky na to neoprávnenou osobou a prijímanie telefonických žiadostí o uskutočnenie takejto voľby okrskovou volebnou komisiou iba cez sprostredkovateľa.

Uvedená (v druhom a treťom prípade skôr iba formálna) nezákonnosť v postupe okrskovej volebnej komisie, najmä ak jej príčinná súvislosť s konkrétnym ovplyvnením výsledkov volieb nie je daná, musí byť vyvažovaná s významom v čl. 30 ods. 1 ústavy zakotveného práva (všetkých) občanov zúčastňovať sa na správe vecí verejných slobodnou voľbou svojich zástupcov. Ich porovnaním ústavný súd dospel k záveru, že v daných okolnostiach má prednosť uvedené ústavné právo, k naplneniu ktorého aj v týchto sporných prípadoch došlo.

Dôvodnosť ostatných námietok sťažovateľa, osobitne námietky týkajúcej sa porušenia princípu tajnosti volieb sa nepreukázala.

Na základe všetkých uvedených skutočností možno konštatovať, že kvantitatívny rozsah zisteného neústavného ovplyvňovania voličov, ako aj zistená intenzita pochybení miestnej volebnej komisie pri uskutočnení volieb do prenosnej volebnej schránky v spojení s neopodstatnenosťou ďalších námietok sťažovateľa je celkom zjavne nedostatočná na to, aby ústavný súd mohol uplatniť svoju právomoc podľa § 63 ods. 1 písm. a) zákona o ústavnom súde, t. j. vyhlásiť voľby starostu obce konané 27. novembra 2010 za neplatné.

Z týchto dôvodov bolo potrebné o tejto sťažnosti rozhodnúť tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. marca 2011